

Ο ΝΙΚΟΣ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗΣ

Από τα «Φιλολογικά Νέα» τῶν Παρισίων

Εἰς τὰ τελευταία «Φιλολογικά Νέα» τῶν Παρισίων δημοσιεύεται τὸ κάτωθι ἄρθρον διὰ τὸν Νίκον Καζαντζάκη:

Τὸ ὄνομα τοῦ Νίκου Καζαντζάκη ἔγινε γνωστὸ εἰς τὸ εὐρὸς κοινόν, ὅταν ὁ σκηνοθέτης Ζυλ Ντασπέν ἐγύρισε μίαν ταινίαν ἐμπνευσμένην ἀπὸ τὸ μυθιστόρημά του «Ὁ Χριστὸς ξανασταυρώνεται». Ἄλλ' οἱ διακινούμενοι εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τόσο εἰς τὸν «Ἀλέξην Ζορμπάν» ὅσον καὶ εἰς τὸ καθένα ἀπὸ τὰ βιβλία τοῦ Ἑλλήνος αὐτοῦ ποῦ εἶχε ἐκλέξει τὴν Γαλλίαν ὡς δευτέραν του πατρίδα, διακρίναν ἕνα τόνον ἐξαιρετικῶς προσωπικόν. Ἐξ ἄλλου παντοῦ,

τόσον ὡς ἄνθρωπος ὅσον καὶ ὡς συγγραφεὺς ὁ Καζαντζάκης ἀπὸ λαυε τῆς γενικῆς ἐκτιμήσεως, ἐφ' ὅσον μάλιστα πρὸς στιγμὴν ἡ Σουηδικὴ Ἀκαδημία εἶχε σκεφθῆναι τὸ ἀπονεῖμει τὸ βραβεῖον Νόμπελ τῆς Λογοτεχνίας.

Ὁ Καζαντζάκης, ὁ ὁποῖος εἶχε γεννηθῆ εἰς τὴν Κρήτην τὸ 1885, πρὶν ἔλθῃ εἰς τὴν Γαλλίαν ὅπου παρεκλούθησε τὸν Ἑρρίκον Μπεργκόσιν, ἀσπούδασεν εἰς τὰς Ἀθήνας. Ὅταν ἐπέστρεψεν ἀπὸ τὴν Γαλλίαν εἰς τὴν χώραν του, τοῦ ἀνέθεσαν τὸ βαρύντατον ἔργον τοῦ συντονισμοῦ τῆς προσπάθειας τοῦ ἐπαναπατρισμοῦ τῶν ἐκτοπισθέντων ἐκ

Μικρᾶς Ἀσίας Ἑλλήνων. Χάρις εἰς αὐτὸν 150.000 Ἑλληνες εὗρον ἄσυλον εἰς τὴν Θράκην καὶ τὴν Μακεδονίαν. Ἐταξίδευσεν μὲ διαφόρους ἀποστολὰς εἰς τὴν Ἀγγλίαν, τὴν Ἰσπανίαν, τὴν Κίναν καὶ τὴν Ρωσίαν ἀλλὰ ποτὲ αἰθέσεις τὰς ὁποίας κατεῖχε δὲν τὸν ἠμπόδισαν ἀπὸ τοῦ νὰ γράφῃ. Τὰ ἔργον του περιλαμβάνει ἐντυπώσεις ἐκ τῶν πολυαριθμῶν ταξιδίων του, τραγωδίας καὶ ἕνα κολοσσιαῖον ποίημα ἐκ 33.333 στίχων, τὴν «Ὀδύσειαν».

Ἄλλα αὐτὰ χωρὶς νὰ ὑπολογίσω μὲν τὰς μεταφράσεις του, τοῦ Δάπτε, τοῦ Γκαίτε, τοῦ Νίτσε μίαν μελέτην του περὶ τοῦ Μπεργκόσιν κ.ἄ.

Τὸ 1946 ἔγινε ὑπουργὸς καὶ τὸ ἀξίωμα αὐτὸ διετήρησε μέχρις ὅτου διωρίσθη διευθυντὴς τοῦ τμήματος μεταφράσεων τῶν κλασσικῶν εἰς τὴν «Οὐνέσκο». Ὁ Καζαντζάκης, ὁ ὁποῖος παλαιότερον εἶχε ζήσει καὶ μὲ τοὺς

καλογήρους τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ἔζη ἀπομεμονωμένος σχεδὸν εἰς τὴν Αἴγινα, μέχρις ὅτου ἀπεφάσισε νὰ ἐγκατασταθῇ εἰς τὴν Ἀντίμπ. Εἰς μίαν ταπεινὴν κατοικίαν ὅπου πρὸ μερικῶν ἐτῶν τὸν συνήνητησεν ὁ Ρομπέρτ Σαιντοῦλ.

Ἡ πολιτικὴ δὲν μὲ ἐνδιαφέρει τοῦ εἶχε εἰπῆ, ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι ζῶον πολιτικόν, εἶναι ζῶον μεταφυσικόν.

Καὶ τοῦ ἐξήγησε διατί μετὰ τὴν πολιτικὴν, τὴν φιλοσοφίαν καὶ τὴν ποίησιν εἶχε στραφῆ πάλι πρὸς τὸ μυθιστόρημα:

— Τὴν σταδιοδρομίαν μου ὡς μυθιστοριογράφου ἤρχισα τὸ 1947 εἰς τὴν Ἀντίμπ, μὲ δύο βιβλία τὰ ὁποῖα ἔγραψα κατ' εὐθείαν εἰς τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν: Τὸ «Τόντα Ράμπα» καὶ τὸν «Κῆπον τῶν Βράχων». Ὅσον ἀφορᾷ τὸν «Ἀλέξην Ζορμπάν», ὁ ἥρωσ τοῦ τρίτου μου μυθιστορήματος, ἦτο ἕνας ἐργά

της ὄρυχειαν ποῦ ἐγνώρισα εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἦταν πραγματικῶς ἕνας ἄνθρωπος μεγαλοφυῆς, ὁ ὁποῖος ἔλεγε τὰ ωραιότερα καὶ βαθύτερα λόγια ποῦ ἔχω ποτὲ ἀκούσει.

Ἄλλὰ καὶ πάλιν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ἐμπνέεται ὁ Καζαντζάκης εἰς τὰ μυθιστορήματά του «Ὁ Καπετὰν Μιχάλης» καὶ «Ὁ Χριστὸς ξανασταυρώνεται» προὶόν θλιβερῶν ἀναμνήσεων του ἐκ τῆς ἐπαφῆς του μὲ τοὺς πρόσφυγας τοῦ Καυκάσου. Κατόπιν ἐστράφη πρὸς τὰς μεγάλας μορφὰς τοῦ Χριστιανισμοῦ, πρὸς τὸν Ἅγιον Φραγκίσκον τῆς Ἀσίζης εἰς τὸν «Φτωχοῦλην τοῦ Θεοῦ» καὶ πρὸς τὸν ἴδιον τὸν Χριστὸν μὲ τὸ ἔργον του «Ὁ τελευταῖος πειρασμός», τὸ ὁποῖον παραμένει ἀκόμη ἀγνωστον εἰς τὴν Γαλλίαν. Ἄλλ' ἡ σκέψις του ἐκφράζεται καλύτερον εἰς ἕνα μικρὸν βιβλίον του ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἀσκητικὴ». Ἐκεῖ ὅπως λέγει ἡ

πριγκήπισσα Μαρία Βοναπάρτου «μὲ λυρικές ἐκφράσεις περιγράφει τὰ διαδοχικὰ στάδια τῆς φιλοσοφικῆς του σκέψεως καὶ τῆς κοσμοθεωρίας καὶ βιοθεωρίας του, καταλήγων εἰς ἕνα μυστικιστικὸν μηδενιστικὸν πανθεῖσμόν».

Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος τοῦ ὁποῖου ἡ ζωὴ ὑπῆρξε τόσο μεστὴ ἀπὸ γεγονότα ἐνδιαφέροντα καὶ ὁ ὁποῖος κατὰ τὰ τελευταία ἔτη ἐδημιούργησεν ἕνα ἔργον ἐκ τῶν πλέον ἀξιοθαυμάστων, ἐξέφραξε τελευταίως τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἀποθάνῃ εἰς τὴν Ἀντίμπ.

— Εἶναι μιά μικρὴ πόλις ποῦ τὴν ἀγαπᾷ πολύ, ἐπειδὴ μοιάζει μὲ τὴς Ἑλληνικὰς πόλεις. Ἐλπίζω νὰ μοῦ δοθῇ ὁ καιρὸς νὰ γράψω πολὺ.

Αἱ δύο αὐταὶ ἐπιθυμίαι τοῦ Νίκου Καζαντζάκη δὲν ἐπρόκειτο νὰ πραγματοποιηθοῦν. Ἐτελείωσε τὰς ἡμέρας του εἰς μίαν κλινικὴν τοῦ Φράϊμπουργκ καὶ ἀφῆκε τὸ ἔργον του ἡμιτελές.

Καίου 63706/28 Σε 1957

